

sikerrel tehessék, szükségük van a csehek támogatására.

A tótoknak — nem lévén közép- és felsőiskoláik — egyetlen eszközük nemzetiségük megvédésére és fejlesztésére: irodalmuk. De mivel a tót olvasóközönség kicsiny, a tót lapok és könyvek drágák. A tótok ezért a csehekhez fordulnak és kéri őket, hogy nagyobb számmal fizessenek elő a tót lapokra és vegyenek tót könyveket. Hétszáz olyan cseh egyesület van, mely előfizethetne minden jelentékenyebb tót lapra, hétszáz olyan cseh pénzintézet, melynek mindenike áldozhat évenként 20—30 frtot a tót irodalomra. A gazdag cseh arisztokrácia évenként százezreket áldoz cseh kulturális célokra, de a tót nép újjászülésére egy krajcárja sincs, mert nem tud semmit erről.

A csehek jól fölfogott érdeke követeli e támogatás megadását. Ennek a támogatásnak az lenne a következménye, hogy a tót könyvek és lapok sok ezer példányban terjednének el a tótok között s így a tót nemzeti gondolat és érzelem is áthatná váratlan gyorsasággal a tótság tömegét.

Évenként a tótság között sok száz kisbirtok megy át az idegenek kezébe. A cseheknek ezt a tót anyaföld érdekében össze kellene vásárolniok. Ha az illetékes cseh körök figyelmesen körülnéznének, a cseh ipar és kereskedelem könnyen gyökeret verhetne a tótok között. A csehekre is nagy veszteség, ha az árvaságra jutott tót gyermekeket százalva hurcolják le a magyar Alföldre. Az ilyen árva gyermekeket a csehek között kellene elhelyezni, mert ha a tótok gyöngülnek, a csehek is kárt vallanak. A jó tótot semmi sem vigasztalja annyira, mint a csehekkel való kölcsönös közelség és éppen azért e közelségnek a csehek részéről tetteiben kell nyilatkoznia. A tótok hiszik, hogy e tettek be fognak következni, s ezért reménykedve és türelmesen várnak.

Az aacheni kaland.

— A trónörökös házassága. —

Budapest, szept. 17.

Az a regény, a melynek hire tegnap Németországból jött, ma rejtelmes és szenzációs fordulatot vesz. Valóság, hogy egy aacheni polgárember leánya titokzatos módon eltűnt egy fiatal emberrel, a ki úgy látszik, azt az illuziót keltette az érdeklettekben, mintha fejedelmi vér folya ereiben. Hova lettek, azt ma még nem tudja senki. Az első hirt a legközvetlenebb forrás adta tovább: annak a szép német városkának az ujsága, a hol egykor Habsburgi Rudolfot megkoronázták. Adta abban a formában, a hogyan először szárnyra kelt. De ime a nyilvánosság első sugara megsemmisíti a hazugságot és az elámitottak szeme kezd nyiladozni. Mihelyt az ujság megszólal, a mese szétfoszlik és a valóság kezd kiderülni. A hírlapi közlés második napján már valószínű, hogy egy merész és furfangos csalo vitte el a leányt. Hetekig el tudta ámitani menyasszonyát és családját. A mint azonban az ujságok utján nyilvánvalóvá lesz a dolog, nyilvánvalóvá lesz az is, a mi való és az, a mi hazugság van benne.

A Magyar Távirati Iroda című könyvmatos ma nem minden boszúság nélkül, a mért bizalmas kérését az elhallgatásra nézve nem teljesítettük, kijelenti a leghatározottabban, hogy az aacheni hírek, vagy mint ő mondja a kacsának a legkisebb alapja sincsen. „Ez az értesülésünk, teszi hozzá, a legilletékesebb helyről nyert fölvilágosításon alapul.” De mert ez a csodálatos ujság még a maga könyvmatos eszével is sejtí, hogy ezt a nyilatkozatot már legalább is tegnap kellett volna megtenni, még a következő sorokat bocsájtja utána: Hogy azt már tegnap nem jelentettük ki, annak igazolásul szolgáljon az, hogy nem tehetjük föl azt, hogy belföldi lapok egyáltalán egy aacheni ujságot elegendő forrásnak tekinthessenek egy ily magában hihetetlen mese idézésére.

Ebből úgy látszik, hogy valamely dologról, a mely egy aacheni családban történt, mexikói vagy budelkundi ujságokra kellett volna várnunk. Ez az országos könyvmatos nem éri föl észszel, hogy a természet rendje szerint aacheni dolgokra nézve Aachen a leghitelesebb forrás, bécsiékre Bécs, budapestiekre Budapest.

A Távirati Iroda mai közleménye a legilletékesebb helyre hivatkozik s cáfolata minde nek öröme az, hogy a fenséges királyi hercegnek semmi köze a dologhoz.

Az azonban való tény, hogy Aachenben az eset megtörtént, az esetbe csalárdul belekeverték a magyar kir. herceg nevét, az aacheniéket ezt el is hitték és így adták tovább a

híret. A dolog a legnagyobb érdeklődésre méltó s most már szerencse, hogy minden aggodalom nélkül követhetjük izgató fejleményeit, melyekről tudósítónk a következő táviratokban számolnak be:

Aachen, szept. 17.

Az Aachener Politische Zeitung, a mely legelőször közölte a Ferenc Ferdinánd kir. herceg esküvőjéről szóló szenzációs hirt, mai számában lenyomatja a Wolff-féle táviró ügynökség cáfolatát, de nyomban hozzát teszi, hogy híret az első betűtől az utolsóig teljesen és föltétlenül fentartja. Ugyanez az ujság állítólag föltétlenül megbízható forrásból még azt is jelenti, hogy Ferenc Ferdinánd kir. herceg esküvője előtt lemondott trónöröklési jogáról s ezt a lemondását tudatta a bécsi udvarral is. Az említett ujság tegnapi híret csak annyiban igazítja helyre, hogy a kir. herceg feleségének atyja sem nem posztómaradék-kereskedő, sem nem rongykereskedő, hanem bányai igazgató.

Berlin, szept. 17.

Az ujságok nagyjában föntartják a Ferenc Ferdinánd kir. herceg esküvőjéről szóló hirt, de e mellett az az új verzió merült föl, hogy egy csalo a kir. herceg neve alatt furakodott be a Guschmann-családba. Tudósítónk Londonban is tudakozódott az ügyről és innen azt a fölvilágosítást kapta, hogy a házasságkötésekről vezetett lajstromokban még eddig nem fordult elő Ferenc Ferdinánd kir. hercegnek esküvője; ez azonban semmit sem bizonyít, mert az új bejegyzéseket csak novemberben fogják közzé tenni. A házasságról szóló első hírek kétség-telenül magától a Guschmann-családtól kerültek ki, azonban maga a család még nincs tisztában azzal, vajjon csak muló szerelmi viszonyról van-e szó, vagy pedig tényleg megvolt-e az esküvő.

Guschmann Mari húszöt éves, jó hibern álló leány, nem szép ugyan, de nagyon kedves és érdekes. Stefánia kir. hercegnő özvegy trónörökösnének minapi londoni utazását, melyet a legszigorubb inkognito homálya vesz körül, azzal a házassági ügygel hozzák kapcsolatba.

Berlin, szept. 17.

Égész Németországban szertelenül érdeklődnek Ferenc Ferdinánd kir. herceg esetéért. Általában azt hiszik, hogy két eset lehetséges, vagy az, hogy a Guschmann család szédelgőnek esett áldozatául, vagy pedig az, hogy színleges házasság történt. Azok, a kik az első verzióhoz hajolnak, az esetet így adják elő:

Egy fiatal ember bemutatkozott a Guschmann-családnak és Arend dr. segédorvosnak vallotta magát. Arend erősen udvarolt Guschmann Marinak s nékány hét mulva jegyet is váltott vele. A jegyes pár Londonba utazott és állítólag ott tartotta meg az esküvőt. Egy aacheni lány azt beszéli, hogy még szeptember 8-án találkozott Guschmann Marival, a ki katolikus pap bátyjánál nagy családi körben ünnepelte születése napját; e családi ünnepen Mari völlegénye is jelen volt. A lányt még a következő napon is látták Aachenben, de szeptember 10-ke óta nyomtalanul eltűnt. Hátrahagyott levelében azt írja, hogy kiment a nagyvilágba. A Guschmann-család attól fél, hogy Mari lányuk völlegénye közönséges lánykereskedő, mert most azt is megtudta, hogy Arend a fiatalabb leányt, Elzát is magával akarta vinni, a mi azonban nem sikerült neki; Elza mindig bizalmatlan volt hozzá, s ellenezni akarta néjének házasságát, de Mari nem hallgatott rá. Arend drt az is nagyon gyanus színben tünteti föl, hogy völlegény korában a leánynak küldött leveleit Nello O. névvel írta alá. Mari bátyjának, a katolikus papnak bizalmát azzal igyekezett megnyerni, hogy nagyobb pénzösszeget adott neki át neki azzal a kéréssel, hogy azon miséket mondasson. A szédelgő fiatal ember Marit különösen arra figyelmeztette, hogy legnagyobb versenytársától, Stefánia kir. hercegnő özvegy trónörökösnétől óvakodjék, mert ez mindent el fog követni, hogy őket egymástól elválassza; arra kérte ennél fogva menyasszonyát, hogy idegen és ismeretlen nőket ne bocsásson közelébe, ha pedig közelébe találnak jutni, úgy ne hallgasson rájuk és különösen attól óvakodjék, hogy róla, völlegényéről, bármit is eláruljon. A Guschmann-család kétségbe van esve Mari sorsa miatt és azt hiszi róla, hogy föltétlenül el van veszve. Marinak negyvenézer márka készpénz aagyona volt, melyet valószínűleg magával vitt.

Bécs, szept. 17.

A N. Fr. Presse holnapi számában azt írja, hogy a Ferenc Ferdinánd kir. herceg házasságáról közölt híre igen prózai megoldást nyer; kiderült ugyanis, hogy egy közönséges szédelgő hallatlan vakmerőséggel visszaélt a kir. herceg nevével.

Bécs, szept. 17.

A Pol. Corr. szerint Ferenc Ferdinánd kir. herceg, a ki jelenleg Manswörtherau mellett egy vadászlakban időzik, szeptember 19-én Budapestre megy.

Vilmos császár magyar földön.

Budapest, szept. 17.

A hétfői ünnep előre vetett fénye látszik meg már Budapesten. A hűvös őszi szél mindenfelé zászlót lenget és diszitést bontogat.

A kit e fény és lelkesedés vár, a német császár a királylyal együtt lenn szórakozik a dunamenti vadászterületen, egy csomó rendjelt küldve onnan szét a tatabi gyakorlatok magasabb tisztjeinek, a kiket ma ezenkívül a király elismeréssel tele hadiparancsa tett boldoggá.

Tudósítónk a császárlátogatásról ezeket jelentik:

A császárváró Budapest.

A német császár lakása. A német császár fogadására a királyi várakban minden előkészület megtettek. Az új várkapu, melyről már lesztek az összes állványokat, impozáns benyomást tesz.

Vilmos császár lakosztálya ugyanaz, a hol annak idején a boldogult Rudolf trónörökös lakott; ugyanott volt szállása később Albrecht és Károly Lajos kir. hercegeknek s ugyanoda száll Károly román király is, mikor e hó végén Budapestre jön. A lakás a palota felső négyszögében van, ablakai a Dunára néznek. A felső négyszög lépcsőjéről folyosó vezet az előszobába, melynek minden butor-darabja kovácsolt vasból való; ezt a berendezést Rudolf trónörökös vásárolta az 1885-iki kiállításon. Az előszobából nyílik a hadsegéd egyablakos szobája, innen pedig a nagy fogadóterem, melynek falai tarkaselyemmel vannak bevonva; a fogadóterem után a császár dolgozószobája következik, összes butora mahagoni fából való, az íróasztal, a gyertyatartó és a csillár bronzból készült. Az ajtók és a kályhák az egész lakosztályban fehérek, arannyal diszítve. Egyszerűbb a hálószoba, a melyet erre az alkalomra újonnan rendeznek be. A fürdőszoba mellett van a komornyik szobája; a szomszédságban van az udvari orvos lakása.

A német császár a palota alsónégyszögének lépcsőjénél hajtat a várakba, a hol Liechtenstein herceg első főudvarmester és Apponyi Lajos gróf magyarországi udvarnagy fogadják. A lépcsőházban Mária Jozefa, Klotild és Augusta kir. hercegnők fogják üdvözölni. A császár innen a fehér terembe megy, a hol a legfőbb udvari és állami méltóságok jelennek meg fogadására.

A nagy szertartási teremben, melyben este kilencedfél órakor udvari este lesz, különemlényt készítenek a kir. hercegnők számára. Az oldal-folyosó közepén rögtönzött emlévnyt állítanak föl a cigányzenekar részére.

A király minisztere itthon. Jósika Samu báró, a király személye körüli miniszter, szombaton vagy vasárnap utazik Bécsből Budapestre.

A porosz urak. Gödöllőről táviratozzák: A porosz vendégek Üxküll gróf tábornokkal együtt tegnap eredménytelenül vadásztak. Este a toszkánai nagyherceg vendégelte meg őket. Ma reggel ismét cserkészni mentek, de szintén sikertelenül. A kastély és a faszor ki van világítva. Ma este és holnap reggel folytatják a vadászatot.

Készülődések. A német császár bevonulásának utján lassan haladnak a diszítésekkel. Az eső akadályozza a munkásokat s éjjel alig tudják pótolni a nappal elmulasztottat. De azért bíznak benne, hogy hétfőn virradóra a diszítések befejeztek. A diszítéseknek ma volt az első baleset, a melynek egy angyal lett az áldozata. A Kerepesi-ut elején a keleti pályaház előtt Mannheim Gusztáv festő épít egy diadalkaput, a melynek tetejére két nagy gipsz-angyal volt tervezve. Az angyalokat ma reggel akarták elhelyezni, az egyik azonban a kocsiról a földre esett s kitörték a szárnyai. Az egész angyal megrepedezett, úgy, hogy használni már nem lehet s miután újat önteni már nem lehet, az angyalok nem fogják

tüdvözölni a császárt. Az utvonali díszítését Budán már csaknem befejezték. A várban már teljes képet ad az egyszerű, de csinos díszítés. A negyven méter távolságban fölállított árbocokat már földszíntették apró zászlókkal, a magyar vagy német címerrel és tölgyfalevél-girlandokkal. Az árbocokat száz meg száz sodrony futja körül, a melyekről színes izzólámpák ezrei fogják bevilágítani az uttestet.

A rendőrség intézkedése. Rudnay Béla főkapitány a kerületi kapitányokkal és osztályvezetőkkel ma megállapította a rendőri intézkedések részleteit. Hétfőn a német császár bevonulásakor az utvonalon 828 gyalogos és 86 lovasrendőr tartja fön a rendet. Ezenkívül négy 10—10 lovasrendőrből álló mozgócsoport lesz. A Népszínház előtt, az Oktogónon, a lipótvárosi bazilika előtt és a rendőr-főkapitányság épülete előtt 20—20 gyalogos rendőr képezi a tartalékokat. A detektívek valamennyien kivonulnak s a közönség között tartózkodnak. A rendőrség parancsnoka Bornemissza Boldizsár rendőrfőparancsnok lesz. A pályaudvarban pedig Máltás Hugó rendőrtanácsos és Schreiber Emil fogalmazó őrködnek a rend fölött. A rendőrség legerősebb napja kedden este lesz, a mikor az uralkodók az operába mennek és kocsin bejárják a kivilágított várost. Este hetedfél órakor 44 lovas rendőr vonul a királyi palota elé s ez a csapat az uralkodók kíséretéhez fog csatlakozni. A vártól az Operáig 970 gyalogos és 76 lovas rendőr fog kordont vonni, hogy az uttest szabadon tarssa.

A tartalékos tisztek. A tartalékos tisztek a királyi vár őrségi épületének folyosóján az őrszobától balra gyülekeznek. Itt azonban csak 250—300 embernek van helye. A térparancsnokság tehát belépőjegyeket adott ki s a folyosóra csak azok mehetnek, a kik a térparancsnokságnál belépőjegyet kaptak.

A német császár látogatásai.

A Mátyás templomban. A két nap alatt, a míg a német császár fővárosunkban időzik, keveset fog pihenni. Hétfőn délután 1 óra 30 perckor indul a királyi palotából, s a Szent György-téren, Disz-téren, Tárnok-utcán át a Mátyás-templomba megy. A templom-kapujában Wlassics Gyula kultuszminiszter, Bogisich Mihály c. püspök, Márkus József polgármester, mint kegyuri képviselő, Forster Gyula miniszteri tanácsos, a templomépitő bizottság elnöke, és Schuler Frigyes műépítő fogadják, s a főhajón át a szentek szentjébe vezetik, mialatt az egyházi énekkar orgonakísérettel régi Mária-énekeket énekel. A szentek szentjében az egyház kincseit nézi meg, azután néhány falfestményt és egy oldalkápolnát megtekintve, a főkapun távozik. A templomba a császár ottlétekor senkit sem engednek be.

A földalatti villamos vasuton. A templomból a Tárnok-utcán, disz-teren, Albrecht-uton, lánchidon, Mária Valéria-utcán és Vigadó-utcán át a Ferenc-József földalatti vasut gizellatéri állomásához hajt a császár, a hova 2 óra 15 perckor érkezik. Az állomáson Dániel Ernő báró kereskedelmi miniszter, Lukács József, a társaság elnöke, Hűvös József, Jellinek Henrik és Ország Sándor dr. igazgatók, Wörner Adolf és Schweiger Henrik építők és Búdi-ker, a Siemens és Halske társaság berlini elnöke fogadják. Az állomás megtekintése után a császár és kísérete beírják nevüket a társaság vendégkönyvébe. Az állomáson három kocsi várja a vendégeket. Az első kocsiban a társaság két képviselője s a rendőrfőkapitány, a másodikban a német császár, közvetlen kísérelője, a kereskedelmi miniszter s a társaság két képviselője, a harmadikban a kíséret többi tagja foglal helyet. A kocsik két percnyi időközönként indulnak s a császárt vivő kocsi az oktogontéri állomáson egy percnyi pihenőt tart.

A gazdasági muzeumban. A földalatti villamos vasut az állatkerti állomásig viszi a császárt s kíséretét. Itt kocsira ülnek s az állatkerti uton és a szigetre vezető főhidon át a történelmi kiállítás Hunyadi kapujánál 2 óra 45 perckor a renezánsz-csoport főkapuja elé érkezik a hol Darányi Ignác földmívelési miniszter, Alpár Ignác műépítő s Balázs Árpád, a muzeum ideiglenes igazgatója, fogadják. Az építelőcsoport néhány belső helyiségének megtekintése után a csoport északi főkapujánál hagyják el az épületet. Ott kocsira szállva a szemben levő hidon át a tavat övező kocsituton jobbra a korcsolyacsarnok mellett az Andrásy-utra térnek s a Teréz-köruton, Lipót-köruton, Margithidon, Török-utcán, Margit-köruton, Krisztina-köruton, Krisztina-utcán, János-utcán, János-téren, Atilla-utcán, a várba vezető új füljárón s a Szent-György-utcán át pontban 4 órakor érkeznek vissza a várpalotába.

A központi vásárcsarnokban. Kedden reggel tíz órakor hagyja el a császár és kísérete a királyi palotát s a Szent György-utcán, Albrecht-uton, Lánchidon, Föld-utcán, Erzsébet-téren, Egyetem-utcán, Kecskeméti-utcán s Kálvin-téren át a központi vásárcsarnok főkapujához hajt, hol Perczel Dezső belügyminiszter, a fővárosi tanács, Pecz Samu műépítő s a vásárcsarnoki bizottság fogadják. A vásárcsarnok középvonalán végig megy a baromficsoportig s ott balra fordulva, a mészárosok csoportja közötti vonalon visszatér s körutat téve a virágárosoknál fölmege az emeletre. Az emeleten beírja nevét a vásárcsarnok vendégkönyvébe s végigmenve a virágárosok között, visszamege a földszintre s 10 óra 30 perckor a főkapun távozik. A vásárcsarnokba a császár ott időzése alatt csak jeggyel lehet bemenni.

Az iparművészeti muzeumban. A központi vásárcsarnokból a Vámház-köruton s Üllői-uton át az iparművészeti muzeumhoz hajt, a hol Wlassics Gyula kultuszminiszter, Radisich Jenő, a muzeum igazgatója és Fittler Kamil az iparművészet igazgatója, Pártos Gyula és Lechner Ödön műépítők fogadják. A muzeumban megmutatják a vestibült, a földtől udvart, egy első emeleti csarnokot és a magyar szobát.

A Nemzeti Muzeumban. Az iparművészeti muzeum főkapuja előtt kocsira szállva, az Üllői-uton át 11 óra 5 perckor fordulnak be a nemzeti muzeumnak kálvin-téri rácsos kapuján s a fölépcső elé hajtának. Itt már várja őket az előbb odaérkezett Wlassics Gyula kultuszminiszter, továbbá Szárpáry István gróf, a főrendiház háznagya, Szalay Imre muzeumi igazgató s a muzeum osztályfőrei. A császár a fölépcsőn fölmenve, először a régiségtárt nézi meg, azután átmege a könyvtárba, a hol a Corvinák-at és Halotti beszéd-et mutatják meg. Innen a főrendiház tülstermébe megy át s ott megnézi Munkácsi Mihály Honfoglalás képét. A főrendiházból fölmege a második emeletre s bejárja a képtárt és a természetrajzi tárt, a fölépcsőn lehaladva a főkapu előtt kocsira ül s a Muzeum-köruton, Károly-köruton, Marokkói-utcán, Föld-utcán, Albrecht-uton és Szent György-utcán át pontban déli 12 órakor érkezik vissza a várba. A Muzeum-kertben a közönség nem tartózkodhatik.

Az új országházban. Kétórai pihenő után újra utnak indul a császár kíséretével. A Szent György-utcán, Albrecht-uton, Lánchidon, Akadémia-utcán, Zoltán-utcán és a Nádor-utcán át az új országház elé hajt, a hol Tisza Lajos gróf, Tarkovics József államtitkár és Steindl Imre műépítő fogadják. Az új országház remek kupolacsarnokának s a Dunára néző loggiának megtekintése után gyalog átsétálnak az igazságügyi palotába, a hol Erdélyi Sándor igazságügyminiszter, Szabó Miklós, a kuria s Vértessy Sándor, a királyi tábla elnöke, Fittler Bálint dr. kir. főügyész és Hauszmann Alajos fogadják s bemutatják az előcsarnokot, a kuria dísztermét s az országbirák arcképeivel díszített tanácsstermet. Azután kocsira száll s az Alkotmány-utcán, Váci-köruton, Lipót-köruton, Margit-hidon, Török-utcán, Margit-köruton, Krisztina-köruton, Disz-téren és Szent-György-utcán keresztül négy órakor visszaérkezik a királyi palotába.

Német rendjeleső.

A német császár a tatai hadgyakorlat alkalmából a IV-ik hadtest kötelékébe tartozó tábornokokat és tiszteket e kitüntetéssel lepte meg;

A fekete sas-rendet megkapta Lobkovitz Rudolf tábornagy, a IV-ik hadtest parancsnoka.

A második osztályú vörös sasrendet Jahl Gusztáv ezredes, a 4-ik hadtest vezérkari feje, Holl ezredes, a 4-ik tüzér-dandár parancsnoka, Sommain ezredes, a 23-ik gyalogezred, Wischnika ezredes, a 6-ik gyalogezred, Rost ezredes, a 10-ik hadosztály-tüzérezred, Zechmeister ezredes, a 4-ik hadtest-tüzérezred, Schrudek ezredes, a 60-ik gyalogezred, Lónyay ezredes, a 9-ik huszárezred, Schrenk báró ezredes, a 11-ik huszárezred, Virányi ezredes, a 4-ik honvédgyalogezred, Lázár ezredes, a 2-ik honvédgyalogezred, Hrabovszky ezredes, a 18-ik honvédgyalogezred, Brenner ezredes, a 17-ik honvédgyalogezred parancsnoka;

a harmadosztályú vörös sasrendet Bartheldu ör-

nagy, a 40-ik honvédgyaloghadosztály vezérkari feje;

a királyi koronarend első osztályát: Blaschek lovag altábornagy, Parmann lovag altábornagy, a 32-ik gyaloghadosztály, Bernolák altábornagy, a 40-ik honvédgyaloghadosztály, Czibulka lovag altábornagy, a 31-ik gyaloghadosztály parancsnoka.

A királyi koronarend második osztályának csillagát: Ulrich lovag vezérőrnagy, a 62-ik gyalogdandár parancsnoka.

A királyi koronarend második osztályát a csillaggal: Siebert vezérőrnagy, az első lovas-hadosztály, Lederer báró vezérőrnagy, a 62-ik gyalogdandár, Jekelfalussy vezérőrnagy, a 80-ik honvéd gyalogdandár, Moravetz vezérőrnagy, a 16-ik lovasdandár, Kránitz vezérőrnagy, a 41-ik honvédgyaloghadosztály, Zurna vezérőrnagy a 82-ik honvédgyaloghadosztály parancsnoka;

a királyi koronarend második osztályát: Dvorzák alezredes, a 32. gyaloghadosztály vezérkari feje, Molnár alezredes, a 7-ik honvéd-huszárezred és Eckensberger alezredes, a 8-ik honvéd-huszárezred parancsnoka.

A Hadur parancsa.

A magyar és az osztrák hivatalos lap ma a király hadiparancsát közli, melyben a morvaországi és a magyarországi hadgyakorlatokról mond dicséret itélettel. A magyar hivatalos lap közleménye ez:

Ő császári és apostoli királyi felsége a következő legmagasabb hadparancsot méltóztatott kibocsátani:

Hadparancs.

Hadseregem és mindkét honvédségem ez ideig hivatásos működését áttekintve, teljes megelégedésemre szolgál, hogy — a mint azt főképpen Morvaországban az 1-ső és 2-ik, Magyarországon pedig a 4-ik és 5-ik hadtest gyakorlatai alkalmával észleltem — valamennyi fegyverem kiképzése és a magasabb harcászati kötelekben való együttműködésének eredménye megfelel azon komoly követelményeknek, melyeket haroképes csapatoktól és azok vezetőitől megkívánni kell.

Ez csakis azon tömeges kötelek iránti örömteljes odaadás által, melyek a fegyveres hatalom hivatásához tartoznak, valamint azon kitünő és tiszta szellem uralma alatt, mely hadseregemet és mindkét honvédségemet áthatja és összeköti, volt elérhető.

Ott is, a hol a törvényes rend érdekében fellépni és a midőn súlyos elemi csapások alkalmával áldozatkész segínyt nyújtani kellett, a monarchia védereje teljesen megfelelt.

A tökéletesedés utján haladva, hadseregem és mindkét honvédségem becses köteleket képez, a mely a monarchia mindkét államát átkarolja.

Három katonai miniszteremnek, mindkét honvédségem főparancsnokainak, a vezérkar főnökeinek, a csapatfelügyelőknak, valamennyi fegyverem főfelügyelőinek, a vezénylő és a többi tábornokoknak, a törzs- és főtiszteknek és az összes legénységnek tevékenységükért köszönetemet és elismerésemet nyilvánítom.

Kelt Tatán, 1897. évi szeptember hó 15-én.

Ferenc József, s. k.

Nyilvánvaló, hogy ezt a legfelső hadparancsot a német szövegből fordították. Meg is látszik rajta. Németebb a németnél. Szükségesnek láttuk tehát újra lefordítani magyarra. Jó magyarsággal így lenne:

A hadseregnek és a két honvédségnek ezideig hivatásos működését ha áttekintem, teljes megelégedésemre van, hogy az összes fegyveremekben való kiképzésük és a felsőbb kötelekben való együttműködésük, különösen a mit ebből Morvaországban az 1. és 2. s Magyarországon a 4. és 5. hadtestnél tapasztaltam, megfelel ama felsőbb követeléseknek, melyeket formálni kell hadratermet csapatokkal és vezéreikkel szemben.

Ezt csak a kötelek iránt való szerető odaadással lehetett elérni, mely kötelek a fegyveres hatalmat illetik; ama kitünő és tisztult szellem hatalmával, mely hadseregemet és mindkét honvédségemet áthatja és egymáshoz köti.

Ott is, a hol a törvényes rendért kellett helyt állni és midőn súlyos elemi csapásokkal szemben önfeláldozó segítségre volt szükség, megállta a sarát a monarchia védereje.

Hadseregem és két honvédségem, a tökéletesedés utján előrehaladva drága kötelek, a mely befogja a monarchia két álladalmát.

Illesse három katonai miniszteremet, két honvédfőparancsnokomat, a vezérkar fejét, a fő- és a csapatfelügyelőket és az összes fegyveremek főfelügyelőit; minden vezénylő és egyéb tábornokaimat, törzs- és főtiszteket és az egész legénységet közreműködésükért köszönetem és elismerésem.

Európa a császárlátogatásról.

A francia sajtó legelső ujságai foglalkoznak a budapesti császárlátogatással a legudvariasabb módon.

A *Journal des Débats* II. Vilmos Magyarországon cím alatt vezércikket hoz, melyben többek közt így nyilatkozik: A magyaroknak II. Vilmos jelenléte nagy elégtételt szolgál s ez könnyen érthető. Eddig Németország császára a császár-királyt csak Ausztria székvárosában látogatta meg. Most Magyarország királyát kereste föl Szent István királyságának határai közt. Ez a magyarok önértetének annál inkább hizeleghet, mert ők minden alkalommal azon vannak, hogy nemzeti egyéniségüket Ausztriával szemben kimutassák.

Később cikke folyamában a nemzetközi helyzettel foglalkozva, így folytatja: Németország kénytelen Magyarországon támasztót keresni politikája számára, mert az Ausztriában végbemenő átalakulások, ha közvetlenül nem is veszélyeztetik az osztrák-német szövetséget, arra semmi esetre sincsenek kedvező hatással.

A *Temps* lapja élén vezércikkezik e tárgyról, *Németország császára Magyarországon* cím alatt. Cikkét így kezdi: A magyar sajtó II. Vilmos budapesti látogatása elé rendkívüli meleg üdvözlésekkel harangoz. A kik ismerik a magyarok szellemét, büszkeségét, függetlenségi hajlamát és önszeretetét, azokat meg fogja lepni a lelkesedésnek és a spontán hódolatnak ez a foka, melyet saját uralkodójuknak is csak föltételesen szoktak megadni. Hogy ennek titkos okait megértsük, tekintetbe kell vennünk ama körülményeket, melyek a császári látogatást kísérik. *Magyarország* — úgy mondják — most először mutatja be egy nagy uralkodónak a fővárosát, mely modern, jól szervezett és viruló államnak ragyogó és fényes képe. A magyarok, noha lelkesednek a világ legjözanabb politikusa, a kik rögtön föl ismerik a működő erőket és azokhoz képest vesznek irányzatot. 1866-ban Poroszország győzelmének köszönhette Magyarország önállóságát és elismerését mint állam. E pillanattól fogva államférfainak elméjében a diplomáciai szövetség Németországgal létrejött és Andrassy nyomása győzött mindamaz akadályokon, melyek a szövetséget Ausztriában ellenézték, még a gasteini konferenciát előtt is. Áttérve azután a monarchia belpolitikai helyzetére, szól az Ausztriában föltámadt föderalizmusról, mely a magyar érdekeket veszélyezteti és cikkét így végzi: A lelkes fogadás, melyet fővárosában a leghatalmasabb németnek készít, nem csak diplomáciája szövetségesének, hanem politikai protektorának is szól.

A bélyei vadászat.

Monostor, szept. 17.

A bélyei uradalom óriási szigeti erdőssége, a mely 8000 holdnál nagyobb, vadállományának egész gazdagságát tartotta fenn a felséges vendégek számára. A tisztásokon sokszor 50-60 szarvas van együtt. Az uradalmi főerdész szerint, a ki most a Kőrös-erdőben királyunk mellé van beosztva, a szigeti erdősségben az árvíz után is legalább 500-600 darab van. A karapanesai, szirina, sárháti és bedai erdősségekben, a hol most Vilmos császár vadászik, 35-40 rémek agancsos tartózkodik. A Kőrös-erdőben pedig, a hol királyunk cserkész, 20-30 óriási példány van. A felséges vendégek, nem törődve az időjárás szélsőségeivel, igazi vadászhevével mennek cserkészni. Eddig már 7 darab kiváló szép példány került terítékre. Az uralkodók és a kíséretükben levő előkelő vendégek teljesen meg vannak elégedve az eredménnyel és biztosra vehető, hogy a jó kezdetnek jó folytatása is lesz. A vadász-reggelik és ebédek a legkitünőbb kedélyben folynak le. A német császár igen jól érzi magát és folytonosan tréfálkozik. Királyunk is jól érzi magát, föl sem veszi kis katárrusát, a melyet meghülés okozott és nagy örömeire szolgál, hogy vendége, a német császár pompásan mulat. Királyunk ma hajnali 5 órakor indult cserkészre a kíséretére kirendelt erdőtisztával. Bár úgy a vidék, mint a vadállomány rendkívül tetszett ő felségének, mégsem volt nagy öröme teljes, mert lövésre egy szarvas sem került. A cserkészetről délelőtt 10 órakor tért vissza királyunk a kőrös-erdői vadászlapra. Nemsokára megérkezett az udvari futár és ő felsége átöltözködés után a kabinet-iroda

ügyeinek földolgozásához fogott. A német császár Frigyes kir. herceg kíséretében délelőtt 11 órakor érkezett Karapanesáról a Kőrös-erdőbe királyunk látogatására. A felségek együtt ebédeltek, mire a német császár visszatért Karapanesára. Királyunk délután cserkészett a Kőrös-erdővel, azután hajóra ülve a Prokop-fokhoz ment és a hajón tölti az éjjelt. Vilmos császár este felé cserkészni ment s rövid idő alatt két szarvast leterített. A vadászat kedvező eredményen Vilmos császár annyira megörült, hogy Frigyes kir. hercegnek megígérte, hogy ha a körülmények megengedik, két év múlva ismét eljön ide vadászni.

Vilmos császár mai vadászatáról a következő hivatalos jelentést adták ki:

Ő felsége II. Vilmos német császár és porosz király a mai reggeli cserkészésnél egy darab huszas és egy tizenkettes szarvast és egy őzbakot ejtett el. Az esteli cserkészésnél pedig egy tizenhatos szarvast terített le. Tehát a két nap eredménye összesen hat darab szarvas és egy őzbak. Ő felsége igen meg van elégedve az eredménnyel. Végtelen jó kedvvel legelteti szeméit a ritka szép példányokon. A terítékre hozott vadakat ő felsége fátylavilágítás mellett szemlélte meg, a mi igen szép átvány volt.

TÁVIRATOK.

A szombati békekötés.

Konstantinápoly, szept. 17. A tegnapi tophanei ülésen a békeszerződés II. és VI. szakaszát hitelesítették. A béke-preliminárakat szombaton írják alá. Cambon nagykövet a jövő hétfőn, Nelidov pedig hétfőhöz egy hétre utazik el innen.

Athén, szept. 17. (aját tudósítottunk távirat.) A nagyhatalmak követei holnap adják át a görög kormányának a béke föltételeket tartalmazó jegyzőkönyvet; a görög kormány erre azonnal össze fogja hívni a kamarát a békeföltételekről való határozathozatal végett. A kamara valószínűleg kedden vagy szerdán fog összeülni.

Páris, szept. 17. A *Figaro* jelenti: A szíami király tiszteletére tegnap adott diszében *Hanotaux* miniszter közölte, hogy táviratot kapott, a mely jelenti, hogy a görög-török békeszerződésnek a hadikárpótlásra és Tesszália kiürítésének határidejére vonatkozó II. és VI. pontját hivatalosan elfogadták. Tesszáliát azonnal kiürítik, a mint Görögország a hadikárpótlás fejében az első huszonöt milliót megfizette. A békeszerződést szombaton írják alá.

Új olasz miniszterek.

Róma, szept. 16. *Giunturco* eddigi közoktatásügyi miniszter átvette az igazságügyi miniszteri tárcát, helyébe *Codrouchi* gróf tárcanélküli miniszter lett közoktatásügyi miniszter.

Kréta hírek.

Kána, szept. 17. A konstantinápolyi nagykövetség fölhatalmazta a konzulokat, hogy a vám-díj-tübbetek felét a nemzetközi parancsnokság alá rendelt török esendőség fizetésére szedhessék. A *Hiera Pétrá*-ban tegnap elkövetett merénylet következtében őrszemeket állítottak föl, hogy a fegyveres fölkelőket a kordonhoz két kilométernél közelebb ne bocsássák.

Newyork, szept. 16. Liszt 4.60. Buza szeptemberre 98³/₄, novemberre 97¹/₄, decemberre 96. Tengeri decemberre (1897) 35¹/₂.

Chicago, szept. 16. Buza decemberre (1897.) 92. Tengeri decemberre (1897.) 30¹/₄.

„Budapesti Hirlap“

1897. szeptember 18-ával új előfizetést nyitottunk lapunkra.

Előfizetési ára:

Szeptember 15-től okt. 31-ig 1 frt 30 kr.
" " dec. 31-ig 4 " 10 "

Kérjük azokat a t. o. vidéki előfizetőket, kiknek előfizetésük szeptember 15-én lejárt, hogy azt minél előbb megújítani sziveskedjenek, lakóhelyváltozás esetében pedig úgy helybéli, mint vidéki előfizetőinket arra kérjük, hogy előbbi címüket velünk közölni sziveskedjenek, nehogy a lap küldése fönnakadást szenvedjen.

☞ Nyáron az egész fürdő-évad alatt

előfizetőink kívánságára a lapot bárholvátáznak küldjük, még akkor is, ha többször változtatnak tartózkodási helyet.

NAPIHIREK.

Budapest, szept. 17.

— Az idő. Budapestben az idő esős, a hőmérsék 12 fok, a levegő nyomása 55.7 mm. volt. Magyarország időjárása borus, hűvös és esős; különösen délen esett sok. Legmelegebb volt Fiumében 15 fok, leghidegebb Késmárkon 3.3 fok. Európa időjárása, Oroszország kivételével felhős, esős. A hőmérséklet keleten süllyedt. Legmelegebb volt Rómában 19.3 fok, leghidegebb Vilmában 2 fok, Bécsben 11.3, Párisban 11.8, Berlinben 11.4, Pétervárott 3 fok volt a hőmérsék. Jóslás: Az időjárás változása nem várható.

— (József kir. herceg német ezrede.) Berlinből táviratozzák: A katonai kölöny mai száma közli József kir. hercegnek a 14. számú ulánusezred tulajdonosává való kinevezését.

— (Oszkár király jubileuma.) Stockholmból jelentik: A jubileumi ünnep ma reggel nagyszerű istentisztelettel kezdődött meg a történelmi nevezetességű Riddarholms-templomban. Ez a svéd királyok mauzoleuma, itt van eltemetve a nagy Gusztáv Adolf király is. Az istentiszteleten előadták Snoilsky grófnak, a hírneves költőnek ez alkalomra írt kantatétját. Az istentisztelet után a svéd trónörökös-pár fényes estét adott az európai udvarok képviselőinek és a többi illusztris vendégek tiszteletére. Képvisele vannak az ünnepen uralkodó családunkon kívül az angol, német s dán királyi család, a szíami királyt Chira herceg képviseli. Holnap, a tulajdonképpen évfordulón a királyi palota templomában tedeum lesz, a melyen Breling püspök prédikál; 19-én pedig nagy katonaisztentisztelet tartanak, este pedig az egész országban általános kivilágítás lesz. Ma érkezett a külföldi vendégek és idegen uralkodók képviselőinek legnagyobb része; így Jenő kir. herceg, a dán trónörökös és trónörökösne, Frigyes Lipót herceg, a német császár képviselője, Waldeck herceg, Ruyprercht herceg, az aosztai herceg, János Albert mecklenburgi herceg és a luxemburgi herceg. A lengyel ujságírók és írók egyesületének elnöksége a svéd királyhoz kormányzati jubileum alkalmából üdvözlő feliratot küldött Stockholmba. A svéd király 26-án családjával és vendégeivel együtt Krisztianába megy, a hol folytatódik és még három napig tart a jubileum.

— (A szíami király Havreban.) Havreből táviratozzák: Faure köztársasági elnök villájában ma reggelit adott a szíami király tiszteletére. *Csualongkor* király megnézte azután a tengerészeti építményeket, szives bucsut vett az elnöktől s a *Sirella* hajón Angliába utazott.]

— (Vilmos császár a magyar posta igazgatójának.) Szalay Péter miniszteri tanácsosnak, a magyar posta- és táviró-intézet elnökgazgatójának Vilmos császár a koronarend második osztályát a csillaggal adományozta.

— (Az engesztelés temploma.) Az után a sok gyalogos huzavona után, melyet megérték régi királyaink szentelt hamvai, valóban engesztelés temploma lesz az a székes-egyház, melynek fölépítését most Steiner Fülöp székesfehérvári püspök tervezi. A püspök tudniillik templomot akar építeni a mostani püspök-kertnek azon a helyén, a hol az Árpádházi királyoknak az egykori koronázási bazilikához tartozó katakombáját illetve annak valószínű nyomait megtalálták.

— (Orvosok kitüntetése.) A király Bakody Tivadar dr. budapesti egyetemi rendkívüli orvos-tanárnak, az orvosi tudomány és szakoktatás terén szerzett érdemei elismerésül a harmadik osztályu vaskorona-rendet adományozta. Löwinger Mór dr. Nyitra város kiérdemült orvosát a közszolgálat és jótékonykodás terén szerzett érdemei elismerésül, a koronás arany érdemkereszttel tüntette ki a király.

— (III. Béla király temetése.) III. Béla király temetése, mint értesülünk, még ebben az évben okvetlenül megtörténik. Török Aurél dr. egyetemi tanár a jövő héten lefotografálja az elhunyt király csontjait, a miniszterelnök pedig lépéseket tesz a király által följajlott temetési költség kiutalványozására. A temetésnél nem lesz ünnepi menet; a szarkofágot a Mátyás-templomban állítják föl s a hivatalos lepecsételés után a temetésre vonatkozó jegyzőkönyveket az országos levéltárban és a Muzeumban helyezik el. A temetés napján a